

SLUTRAPPORT

Tillfälliga, externa boenden 2014-15

Foto: Jenny Nordén

Innehållsförteckning

1 Inledning	3
Bakgrund	3
Typer av boenden.....	3
Boenden för tillfällig arbetskraft.....	3
Boenden för ensamkommande barn och ungdomar samt Asylboenden	3
Hotell, vandrarhem och liknande.....	4
Vårdboenden.....	4
Häkten och fängelser.....	4
Stugbyar, campingplatser, gästhamnar och lägergårdar.....	4
Syfte.....	5
Mål.....	5
Målgrupper.....	5
Projektets resultat	5
Projektgrupp	5
2 Handläggarstöd	6
Anmälan- och tillståndspliktighet för olika typer av tillfälliga boenden	6
Boverkets definition.....	6
Roller och ansvar	7
Översikt relevant lagstiftning	8
Översikt relevanta miljömål	10
Översikt relevanta folkhälsomål	10
Tillsyn	11
Hur du planerar ditt tillsynsbesök	11
Uppskattning/mätning av buller, fukt, radon och ventilation	11
Checklista för tillsynsbesök.....	12
Inspektionsrapport	12
Diskussion kring bedömningsgrunder	12
Vägledande domar.....	14
3 Information till verksamhetsutövare	14
4 Referenser, ytterligare läsning	15
5 Bilagor	15
Bilaga 1. Lagstiftning som kopplar till ärendehandläggning inom "Externa boenden", aktuell i december 2014.....	16
Bilaga 2. Checklista tillsynsbesök	
Bilaga 3. Mall inspektionsrapport	
Bilaga 4. Informationsblad till verksamhetsutövare	

1. Inledning

Bakgrund

2009 genomfördes ett kunskapsprojekt hos dåvarande kommunförbundet, numera Region Västerbotten, angående hälsoskyddet på bärplockarboenden. Denna policy var uppskattad, både hos miljökontoren där den fortfarande ofta ligger till grund för tillsynsbedömningar av externa boenden. Även verksamhetsutövare fick klarhet vad beträffar lagar och förordningar. Under 2014-15 har en utveckling av bärplockarpolicyn skett, vilken numera även inkluderar gemensamma bedömningsgrunder, checklistor och mallar, samt informationsmaterial till de verksamhetsutövare som organiserar och ansvarar för externa boenden.

Ett tillfälligt boende är inte anmälningspliktigt enligt miljöbalken, men ska visas särskild uppmärksamhet enligt 45 § punkt 4 förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd. På grund av att externa boenden inte behöver anmälas till miljö- och hälsoskyddsnämnden/motsvarande kan det finnas problem med att få vetskap om vissa tillfälliga boenden och det är oftast på dessa boenden, där verksamheten sker "i skymundan", där hälso-skyddsproblematiken är som störst. För att komma till bukt med detta bekymmer bör dessa problem tas upp till en nationell nivå då denna angelägenhet inte bara berör Västerbottensregionen, utan gäller externa boenden spridda över hela landet.

De externa boenden som detta projekt fokuserar på är (1) boenden för tillfällig arbetskraft som t.ex. bärplockarboenden och boenden för skogsarbetare, (2) Boenden för ensamkommande barn och ungdomar, och för asylsökande, (3) hotell, vandrarhem och liknande, samt (4) vårdboenden såsom ålderdomshem, servicehus, gruppboenden och sjukhem.

Typer av boenden

Boenden för tillfällig arbetskraft

Västerbotten är det län som hyser flest bärplockare. Antalet var som mest år 2013 med knappt 6000 beviljade arbetstillstånd på en nationell nivå, varav drygt 3800 beviljade arbetstillstånd för bärplockare i Väster-

bottens-regionen. I år har antalet minskat i hela landet och Västerbottens bärplockarboenden inhyste drygt 1600 plockare med arbetstillstånd, de flesta från Thailand (källa Migrationsverket). Andelen bär-plockare från EU är okänd då medborgare i EU enligt Schengenavtalet ej behöver arbetstillstånd för att arbeta i Sverige. Som både media och länets miljö- och hälsoskyddshandläggare har rapporterat är boenden för dessa arbetare ofta undermåliga. Det problem som rapporterats mest frekvent är ventilation som inte fungerar tillfredsställande, ofta beroende på överbeläggning, samt en hög bullernivå. Andra problem som rapporterats är nedskräpning kring boendområdet, svårigheter att få tag på ansvarig personal hos verksamhetsutövarna – både lokalt och på ledningsnivå vilken ofta är lokaliserad utomlands, men även brist på samarbetsvilja från andra myndigheter såsom polis och Migrationsverket¹.

Boenden för ensamkommande barn och ungdomar samt Asylboenden

Boenden för ensamkommande flyktingbarn och ungdomar utgörs – när det är fråga om kommunala boenden – främst av HVB-hem. I grunden är HVB-hem behandlingshem för barn och unga som behöver tillgång till vård och behandling på annan plats än det egna hemmet. Från den 1 januari 2016 föreslår regeringen att det även inrättas en enklare form av boenden för ensamkommande barn, s.k. stödboenden. Boenden för ensamkommande flyktingbarn och ungdomar drivs av såväl kommuner som privata aktörer.

Merparten av Västerbottensregionens miljö- och hälsoskyddshandläggare har ej erfarit några allvarigare problem vad gäller hälsoskyddsstandarden på dessa boenden. Ett fåtal undantag finns dock där handläggare noterat stora brister i hälsoskyddet såsom bristfälligt brandskydd och boendestandard. En genomgripande observation är att det finns ett stort slitage på denna typ av boende.

Asylboenden för andra än ensamkommande barn består i länet i huvudsak av hyreslägenheter som Migrationsverket förhyr direkt av en fastighetsägare. När

¹ personliga intervjuer med miljö- och hälsoskyddsinspektörer i Västerbottens län

inte förhyrda bostäder räcker till upphandlar Migrationsverket tillfälliga boenden, boenden av skiftande utformning och standard såväl lägenheter, som korridorboenden och stugbyar. Vid upphandling av tillfälliga boenden ankommer det på leverantören att ta kontakt med berörd kommun. Det finns inte preciserat hur denna kontakt ska se ut, endast att den som avser att öppna ett asylboende ska meddela kommunen.

Ansvarsfrågan för att miljö- och hälsoskyddsrelaterade lagar och förordningar följs är delat mellan Migrationsverket, berörd fastighetsägare och berörd verksamhetsutövare. Finns det brister i själva lokalerna såsom undermålig ventilation eller fuktproblematik, är det fastighetsägaren/verksamhetsutövaren som tillsynsmyndigheten ska vända sig till. Är istället fler personer placerade i boendet än tillåtet bär Migrationsverket ansvaret. Förelägganden riktas till den som har rådgivning att vidta åtgärder i den aktuella frågan. Vid tveksamheter bör avtalet mellan Migrationsverket och verksamhetsutövare vara vägledande. I normalfallet utgår Migrationsverket från Folkhälsomyndighetens rekommendation på 5 m² per person, men vid händelser utöver det vanliga när trycket är stort kan de gå ned till 3,3 m² per person.

Hotell, vandrarhem och liknande

För verksamhet som innefattar tillfällig uthyrning av möblerat boende som består av minst 5 gästrum eller uthyrs till minst 9 gäster gäller de verksamhetskrav som regleras i lagen om hotell- och pensionatrörelse (1966:742) samt de miljö- och hälsoskyddskrav som regleras av miljöbalken. Vid verksamhet med färre rum eller färre antal gäster räknas boendet som enskilt hushåll och lyder inte under lagen om hotell- och pensionatrörelse men fortfarande under miljöbalken. Västerbotten hade drygt 1.5 miljoner gästnätter 2013 (Statistiska centralbyrån). Den kontinuerligt växande turistnäringen i länet kommer att kräva en ökad etablering av hotell och liknande uthyrningsverksamheter, därför kommer behovet av tillsyn öka stadigt.

Vårdboenden

Ett vårdboende definieras enligt 7 kap socialtjänstlagen, SoL, som (1) hem för vård eller boende, (2) boenden för äldre människor som behöver särskilt stöd samt människor med funktionshinder, (3) hem för

viss annan heldygnsvård, eller (4) hem eller öppen verksamhet för vård under en begränsad del av dygnet, oavsett var verksamheten bedrivs. Alla vårdboenden är tillståndspliktiga enligt SoL. Det råder en viss tveksamhet över vilken myndighet som ansvarar för tillsyn av vårdboenden. 2013 tog Social-styrelsen fram en policy vad gäller ansvarsfördelningen för tillsynen. Detta tudelade ansvar har skapat ett behov hos länets miljö- och hälsoskyddshandläggare att klargöra förfarande vid tillsynsbesök.

Häkten och fängelser

I Västerbottens län finns två anstalter, Umeå och Sörbyn, där de som begått så pass allvarliga brott att frihetsberövning funnits nödvändigt, sitter. I Umeå finns det enda häktet i Västerbotten-regionen, där de som är misstänkta för brott sitter. På grund av det ringa antalet häkten och fängelser i regionen, och eftersom det inte rapporterats några bekymmer angående tillsynen, är inte dessa boenden i fokus i detta delprojekt. Kriminalvården är den myndighet som ansvarar för dessa anläggningar.

Stugbyar, campingplatser, gästhamnar och lägergårdar

Dessa typer av tillfälligt boende upplåts oftast för självhushåll. De ingår ofta i branschorganisationer som har tydliga riktlinjer för den standard som ska uppnås för att få ingå i organisationen. Medlemskap kan ofta främja exponering för eventuella gäster, vilket kan göra verksamhetsutövarna mer benägna att upprätthålla god kvalitet på boendet. Gäster på dessa boenden är nog generellt mer medvetna om möjligheten att klaga till myndigheterna om standarden är bristfällig. Därför behöver tillsynen på dessa boenden inte prioriteras och ingår därför heller inte i detta delprojekt.

Syfte

Projektets syfte är att utveckla samsyn mellan kommunernas miljö- och hälsoskyddshandläggare vad gäller bedömningsgrunder och metoder för tillsyn av tillfälliga boenden. Syftet är även att tillhandahålla stöd och kunskap till de verksamhetsutövare som bedriver och ansvarar över externa boenden, både vad gäller juridisk och praktisk tillämpning såväl som information utifrån ett miljö- och hälsoskyddsperspektiv, där även livsmedelshantering, avfallshantering och brandskydd ingår. Projektet är en vidareutveckling av Region Västerbottens (dåvarande Kommunförbundet Västerbotten) policy från 2009, "Boende för tillfällig arbetskraft – kommunens krav och rutiner", vilken behandlade frågor kring miljö- och hälsoskyddstillsynen av bärplockarboenden.

Mål

Projektets huvudmål är att ta fram gemensamma bedömningsgrunder, checklistor och mallar som underlättar för miljö- och hälsoskyddsinspektörerna i Västerbottens län vid tillsynen av externa boenden, samt skriftligt informationsmaterial som kan distribueras till de verksamhetsutövare som ansvarar för och organiserar externa boenden. Projektet kopplar till Miljösamverkans effektmål vilket är ökad kvalitet på tillsynsmyndighetens arbete och ökad kunskap om miljö- och hälsoskyddsfrågor hos verksamhetsutövare.

Målgrupper

Primära målgrupper är de miljö- och hälsoskyddshandläggare hos Västerbottens läns kommuner som bedriver tillsyn över så kallade externa boenden, de

verksamhetsutövare som t.ex. idkar näringsverksamhet såsom organiserad bärplockning med tillföljande inackordering av arbetare, samt verksamhetsutövare som bedriver externa boenden i länet. Sekundär målgrupp är de som är boende i dessa lokaler, vilka är de som i första hand påverkas av kvaliteten på hälsoskyddet i lokalerna.

Projektets resultat

Målsättningen för detta delprojekt var att producera stöd till miljö- och hälsoskyddsinspektörer som utövar tillsyn på externa boenden i form av **a.** råd och tips vid tillsynsbesök, **b.** en checklista för tillsyn, och **c.** en mall för inspektionsrapport. Utöver dessa hjälpmedel innehåller rapporten även stöd och information till verksamhetsutövarna i form av **d.** ett informationsblad som innehåller relevant information om vilka riktlinjer gällande miljö- och hälsoskyddet som måste följas när man driver och ansvarar över ett externt boende. Rapporten innehåller utöver dessa stödmaterial en projektsammanfattning.

Projektgrupp

Projektledare för delprojektet "Externa boenden 2014" var Jenny Nordén, Miljösamverkan Västerbotten (Region Västerbotten). Referensgruppen bestod av Lisa Redin, projektledare Miljösamverkan Västerbotten; Lena Friberg, miljö- och klimatstrateg Region Västerbotten; Jenny Nordvoll, miljöskyddshandläggare Länsstyrelsen Västerbotten; Jan Olofsson, miljöchef Vindelns kommun; Sofia Sparrfeldt, miljöinspektör Åsele kommun samt Annika Lidström, miljöinspektör Arvidsjaurs kommun.

2. Handläggarsöd

Anmälan- och tillståndspliktighet för olika typer av tillfälliga boenden

Boenden för tillfällig arbetskraft. Verksamhetsutövare som vill inkludera livsmedels-verksamhet måste registrera verksamheten hos kommunen enligt livsmedelslagen. Bärplockning definieras som primärproduktion och ska registreras hos länsstyrelsen enligt 23§ livsmedelsförordningen (SFS 2006:813). Anmälningsplikten gäller dock inte de verksamhetsutövare som endast bedriver boende.

Asylboenden. I de fall Migrationsverket upphandlar s.k. tillfälliga boenden ska verksamhetsutövaren kontakta berörd kommun innan offert lämnas till Migrationsverket. Hur exakt den kontakten ska se ut finns inte preciserat. Upphandlingen av dessa boenden lyder således under sekretess till dess att beslut om upphandling är taget.

Boenden för ensamkommande barn och ungdomar. Migrationsverket tecknar överenskommelser med kommuner om mottagande, utifrån av länsstyrelserna framförhandlade nivåer. Från den 1 jan 2014 är kommunerna tvingade att ta emot anvisade asylsökande ensamkommande barn. Kommundriven HVB-hems verksamhet ska anmälas till Inspektionen för vård och omsorg (IVO) och för privat verksamhet krävs särskilt tillstånd från IVO.

Boverkets definition

Boverket har i sitt web-seminarium 2015-11-04 definierat migrationsboenden, flyktingboenden, bärplockarboenden m.fl. som "boenden för tillfällig vistelse". De anser att denna typ av boende hör till samma kategori som hotell och vandrarhem. Andra lokaler som bostäder, vårdhem, kontor m.fl. måste därmed i de flesta fall ansöka om bygglov för ändrad användning om de ska användas för "tillfällig vistelse".

Hotell, vandrarhem och liknande verksamheter. För att kunna etablera en hotell-, vandrarhem- eller B & B-verksamhet som inkluderar minst fem gästrum eller hyser minst nio gäster krävs tillstånd av polisen. Godkännandet ska meddelas relevanta tillsynsmyndigheter, dvs. kommunens räddningstjänst, plan- och byggnadsnämnd samt miljö- och hälsoskyddsnämnd. Livsmedelshantering som matlagning och servering kräver registrering hos den kommunala miljö- och hälsoskyddsnämnden (7 § livsmedelslagen (2006:804)). De flesta hotell och liknande verksamheter är medlemmar av SHR, Sveriges hotell- och restaurangföretagare, vilket medför att myndigheternas krav på bland annat miljö- och hälsoskyddsfrågor bör följas. Svenska turist-föreningen (STF) samt liknande branschorganisationer ställer också höga krav på inomhusmiljön för anslutna vandrarhem och dylikt.

Vårdboenden. Om ett bolag, en förening, en samsällighet, en stiftelse eller en enskild individ yrkesmässigt vill bedriva ett vårdboende krävs det tillstånd från IVO, Inspektionen för Vård och Omsorg, enligt 7 kap Socialtjänstlagen SoL. Tillstånd kan endast beviljas om verksamheten uppfyller kraven på god kvalitet och säkerhet. Om boendet inkluderar livsmedelsberedning och hantering krävs registrering hos den kommunala miljö- och hälsoskyddsnämnden enligt 7 § livsmedelslagen.

Roller och ansvar

	Boenden för tillfällig arbetskraft	Asylboenden	Hotell och liknande verksamhet	Vårdboenden
Vem är verksamhetsutövare? För utförligare information, se <i>Diskussion kring bedömningsgrunder</i> , s. 12	VU är företaget som avser att bedriva boendeverksamheten samt har faktisk och rättslig möjlighet att verka för en god boendemiljö.	Storhushåll. VU är företaget som bedriver boendeverksamheten. För lägenheter där Migrationsverket står på hyreskontraktet är verket att anses som VU.	Den som bedriver verksamheten, hotellägaren eller i vissa fall franchisetagaren, är VU.	Den som avser att bedriva yrkesmässig verksamhet är VU.
Fastighetsägarens ansvar	Fastighetsägaren är huvudsakligen ansvarig för att lokalernas tekniska specifikationer, som exempelvis ventilation och temperatur, uppfyller miljöbalkens krav. När ansvarsfrågan mellan VU och fastighetsägaren är oklar måste ansvarsutredning göras av miljöförvaltningen. Fastighetsägare eller nyttjanderättshavare är skyldiga att se till att detektorer för tidig upptäckt och varning, utrymningsvägar, brandskyddsutbildad personal samt anslag och information om dessa finns i lokalen. Densamme måste ge tillräde till den som utför sotning eller brandskyddskontroll, och betala lagstadgade avgifter för dessa kontroller, enligt 3 kap 4-6 § LSO. Fastighetsägaren ansvarar för samordningen av brandskyddet.			
Verksamhetsutövarens ansvar	<p>Miljö- och hälsoskydd. VU är primärt ansvarig för att boendemiljön uppfyller kraven specificerade i miljöbalken. VU är även skyldig att ha en fungerande egenkontroll. Egenkontrollen avser att regelbundet se till att det finns ansvarig personal, kontrollera utrustning samt genomföra undersökningar av de aspekter som ingår i miljö- och hälsoskyddet.</p> <p>Avfallshantering. Verksamhetsutövaren ska se till att avfallet hanteras på ett hälso- och miljömässigt godtagbart sätt. Vidare ska verksamhetsutövaren betala beslutade avgifter samt informera boende och verksamheter i fastigheten.</p> <p>Livsmedelshygien. Som verksamhetsutövare av tillstånds- eller anmälningspliktig livsmedelshantering ska du söka särskilt tillstånd eller se till att verksamheten sker i lokal som är godkänd för livsmedelshantering, vilket regleras i livsmedelsförordningen (2006:813). För att, som verksamhetsutövare, uppfylla kraven i lagstiftningen krävs att hela verksamheten registreras hos alternativt registreras och godkänns av den kommunala miljö- och hälsoskyddsnämnden. Enbart registrering handlar om livsmedelsberedning som är mycket liten med mycket små hygieniska risker, såsom framplockning av livsmedel till frukost. Det ställs stora krav på verksamhetsutövarens egenkontroll enligt 19 § livsmedelslagen.</p> <p>Smittskydd. Verksamhetsutövaren ansvarar för införandet av smittskyddsaspekter i egenkontrollen, ex. städ- och tvättrutiner, samt att genomföra förebyggande smittskyddsåtgärder, ex. provtagning och kontroll av <i>Legionella pneumophila</i> i vattensystemet.</p> <p>Brandskydd. Som verksamhetsutövare är du skyldig att se till att brandskyddet är godkänt. Verksamhetsutövaren ska hålla utrustning för släckning av brand och livräddning vid brand eller annan olycka, samt hindra eller begränsa skador till följd av brand.</p> <p>Bygglov. Den som för egen räkning utför eller låter utföra byggnads-, rivnings-, eller markarbeten ska se till att arbetena utförs enligt bestämmelserna i lagstiftningen. Vid ändrad verksamhetsform, ex. ändring från bostadshus till tillfälligt boende, ska ansökan om bygglov eller anmälan göras till den kommunala byggnadsnämnden.</p>			
Tillsynsansvar	<p>Miljö- och hälsoskydd. Den myndighet som ansvarar för tillsyn på miljö- och hälsoskydd på externa boenden är den kommunala miljöförvaltningen. Folkhälsomyndigheten ska även bistå med tillsynsvägledning vid behov. Länsstyrelsen i Västerbotten är den statliga myndighet som är regionalt ansvarig för övergripande samordning av miljö- och hälsoskydd i Västerbottens län. Länsstyrelsen är den instans dit beslut om förelägganden, förelägganden med vite samt förbud kan överklagas. Här prövas även tillståndspliktiga verksamheter.</p> <p>Avfallshantering och VA. Tillsynsmyndighet är det kommunala miljö- och hälsoskyddskontoret.</p> <p>Livsmedelshygien. Livsmedelsverket är primärt ansvarig för tillsyn av livsmedelshygien samt dricksvatten enligt 11 och 16 §§ i livsmedelslagen, men kan lämna över tillsynsansvaret på den kommunala miljöförvaltningen genom gemensam överenskommelse. Kontroll och tillsyn av primärproducenter såsom bärplockningsverksamhet utförs av Länsstyrelsen.</p> <p>Smittskydd. Smittskyddstillsynen utförs av kommunens miljö- och hälsoskyddsinspektörer vilka ansvarar för att smittsamma sjukdomar hos människor bekämpas genom objektsinriktat smittskydd, dvs. genom att se till att åtgärder vidtas mot sådana djur, livsmedel, vattentäcker, avloppsvatten, ventilationsanläggningar och andra objekt som sprider eller misstänks sprida smittsamma</p>			

sjukdomar. Landstingen har, genom smittskyddsläkaren och behandlande läkare, ansvar för att smittsamma sjukdomar bekämpas bland människor. Förebyggande smittskydds-åtgärder för tillfälliga boenden berör således både smittskyddsläkare och ansvarig miljö- och hälsoskyddsnämnd. Tillsyn av smittskyddet samordnas nationellt av Inspektionen för vård och omsorg.

Brandskydd. Tillsynsmyndighet är Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) och den statliga räddningstjänsten. Granskning av brandskyddsdocumentation samt tillsyn med avseende på lagen om skydd mot olyckor resp. räddningsverkets allmänna råd om systematiskt brandskyddsarbete, SRVFS (2004:3) bedrivs av den kommunala räddningstjänsten.

Bygglag. Tillsyn av plan- och bygglagen (2010:900) (PBL) samt beslutande om förordnande och vite utförs av kommunens plan- och byggnadsnämnd eller motsvarande enligt 11 kap PBL, samt samordnas regionalt av Länsstyrelsen.

Arbetsmiljö. Arbetsmiljöverkets inspektörer ansvarar för att företag och verksamhetsutövare följer reglerna i arbetsmiljölagen och arbetstidslagen.

Vårdlokaler. Tillsynen över vårdlokaler är delad mellan inspektionen för vård och omsorg (IVO) och kommunernas miljö- och hälsoskyddsnämnder. Den kommunala miljö- och hälsoskyddsnämnden ansvarar för tillsynen över lokaler som allmänheten har tillgång till, t.ex. vårdlokalers väntrum, allmänna toaletter och gemensamhetsutrymmen, samt hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens bassängbad. Även rum, toaletter och dusch i särskilt boende är under miljö- och hälsoskyddsnämndens ansvar. Socialstyrelsen ansvarar för tillsynen av patienter samt vården, och lyder under hälso- och sjukvårdslagen, HSL (1982:763); socialtjänstlagen, SoL (2001:453); patientsäkerhetslagen, PL (2010:659) samt tandvårdslagen, TL (1985:125).

Hotell och liknande verksamheter. Tillsyn på elektrisk anläggning och utrymningsvägar lyder under lagen om hotell- och pensionatrörelse. Tillsynen av denna lag bedrivs av polismyndigheten (1, 2, 5, 10 och 11 §§ lagen om hotell- och pensionatrörelse (1966:742)).

Samarbete mellan de kommunala miljö- och hälsoskyddskontoren och samtliga myndigheter är viktigt för att kunna tillgodose en väl fungerande tillsyn på dessa boenden. Det är produktivt att samråda med räddningstjänsten samt plan- och byggnadskontoret

innan tillsynsbesök för att eventuellt samordna gemensamt besök. God kommunikation med polismyndigheten, Folkhälsomyndigheten, inspektionen för vård och omsorg (IVO) samt Migrationsverket underlättar även vid eventuella frågeställningar.

Översikt relevant lagstiftning

Miljöbalken (1998:808)

2 kap 2-5 §§ Hänsynsreglerna, 7 § krav på åtgärd ska föregås av en rimlighetsavvägning. Skälighetsreglerna för åtgärder gäller tillämpning av 2-6 §§, dock ej vid tillämpning av stoppregeln 9 §.

9 kap 3 § Definition av hälsoskydd, 9 § Särskilda bestämmelser om hälsoskydd för bostäder, 14-15 §§ Kommunens ansvar och skyldigheter gällande smittskydd.

15 kap 1-3 §§ Definitioner av avfall, 5 § Fastighetsägarens ansvar att ta hand om avfallet, 18 § Förbud mot egen transport och återvinning av avfall utan tillstånd, 30 § Nedskräpning.

26 kap 19 § Krav på egenkontroll, 21 § Skyldighet att tillhandahålla uppgifter, 22 § Skyldighet att utföra undersökningar.

30 kap Miljösanktionsavgifter

Förordning (1998:899) om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd

13-15 §§ Anmälningsplikt för avloppsanläggningar.

33-36 §§ Särskilda bestämmelser till skydd mot olägenheter för människors hälsa.

45 § Specificering av lokaler, anläggningar och byggnader mot vilka det ställs särskilda krav på kommunens tillsyn.

Avfallsförordningen (2011:927) reglerar hur avfallet ska hanteras, sorteras och transporteras. Kommunala föreskrifter reglerar hur den kommunala hanteringen ska ske och hur avfallet ska omhändertas.

Förordning (1998:901) om verksamhetsutövares egenkontroll

1 § Förordningen gäller den som yrkesmässigt bedriver verksamhet, eller vidtar åtgärder som omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt.

4 § Krav på dokumentation gällande det organisatoriska ansvaret.

5 § Krav på dokumenterade rutiner gällande kontroll av utrustning för drift och kontroll.

6 § Krav på dokumenterade undersökningar och bedömningar gällande miljö- och hälsoskydd.

7 § Krav på dokumentation av kemiska produkter som hanteras inom verksamheten, och som kan leda till olägenheter för människors hälsa eller för miljön.

Smittskyddslag (2004:168)

1 kap 8-10 §§ Reglerar landstingens ansvar att vidta åtgärder för att förebygga och förhindra spridning av smittsamma sjukdomar.

2 kap 1 § Syftar till den enskildes ansvar för att förebygga smittsamma sjukdomar.

2 kap 3 §, 6 kap 1-2 §§ Landstingens och smittskyddsläkarens ansvar att råda och informera allmänheten om hur man förebygger och förhindrar spridning av smittsamma sjukdomar.

9 kap 1 § Tillsynsansvaret ligger på Inspektionen för vård och omsorg.

Livsmedelslag (2006:804)

1, 3 §§ Syftar till att säkerställa en hög skyddsnivå för människors hälsa och för konsumenternas intressen när det gäller livsmedel i alla led – produktion, bearbetning och distribution.

Livsmedelsförordning (2006:813)

5-6 §§ Förbud och villkor för handhavande av livsmedel.

8-11 §§ Skyldigheter gällande personalhygien.

12-13 §§ Villkor för godkännande och registrering av livsmedelsanläggningar.

Livsmedelsverkets föreskrifter om dricksvatten (SLVFS 2001:30, omtryck LIVSFS 2011:3)

9 § Krav på egenkontroll och vad som inkluderas i denna.

Plan- och bygglag (2010:900)

9 kap 2 § 3a Bygglov för ändrad användning.

Plan- och byggförordning (2011:338)

5 kap 1-7 §§ Krav på funktionskontroll av ventilationssystem.

10 kap 18 § Krav på återkommande funktionskontroll inom vissa intervaller.

Boverkets föreskrifter och allmänna råd om funktionskontroll av ventilationssystem och certifiering av sakkunniga funktionskontrollanter (BFS 2011:16 OVK1)

3 § Specificerade intervaller för återkommande besiktning av ventilationssystem.

Boverkets byggregler (föreskrifter och allmänna råd) (BFS 2011:6 BBR 18)

I BBR framgår vilka funktionskrav som ställs på om- och nybyggnationer gällande utformning, tillgänglighet, rums- höjd, driftutrymmen, brandsäkerhet, hygien, hälsa och miljö, bullerskydd, säkerhet vid användning samt energihushållning.

Lag (2003:778) om skydd mot olyckor

2 kap 2-3 §§ Specificerar vilka brandskyddskrav som ställs på ägarna och nyttjanderättshavarna till byggnader och andra anläggningar.

3 kap 4-5 §§ Tillgänglighet ska ges till den som utför sotning och brandskyddskontroll.

3 kap 6 § Krav på lagstadgad avgift för sotning och brandskyddskontroll.

Statens räddningsverks allmänna råd och kommentarer om brandskydd i hotell, pensionat, vandrarhem och liknande anläggningar (SRVFS 2008:3)

Dessa råd specificerar vilka krav som ställs på den som äger eller driver denna typ av verksamhet för minst nio gäster eller minst 5 uthyrningsrum. Krav på rutiner, utbildning, befintligt organisatoriskt och tekniskt brandskydd, information till gäster, utrymningsaspekter samt brandredskap är specificerade i råden.

Översikt relevanta miljömål

God bebyggd miljö

Regeringen har fastställt tio preciseringar av miljö kvalitetsmålet *God bebyggd miljö* så att med målet avses att:

1. En långsiktigt hållbar bebyggelsestruktur har utvecklats både vid nylokalisering av byggnader, anläggningar och verksamheter och vid användning, förvaltning och omvandling av befintlig bebyggelse samtidigt som byggnader är hållbart utformade.
2. Städer och tätorter samt sambandet mellan tätorter och landsbygd är planerade utifrån ett sammanhållet och hållbart perspektiv på sociala, ekonomiska samt miljö- och hälsorelaterade frågor.
3. Infrastruktur för energisystem, transporter, avfallshantering och vatten- och avloppsförsörjning är integrerade i stadsplaneringen och i övrig fysisk planering samt att lokalisering och utformning av infrastrukturen är anpassad till människors behov, för att minska resurs- och energianvändning samt klimatpåverkan, samtidigt som hänsyn är tagen till natur- och kulturmiljö, estetik, hälsa och säkerhet.
4. Kollektivtrafiksystem är miljöanpassade, energieffektiva och tillgängliga och att det finns attraktiva, säkra och effektiva gång- och cykelvägar.
5. Det finns natur- och grönområden och grönstråk i närhet till bebyggelsen med god kvalitet och tillgänglighet.
6. Det kulturella, historiska och arkitektoniska arvet i form av värdefulla byggnader och bebyggelsemiljöer samt platser och landskap bevaras, används och utvecklas.
7. Den bebyggda miljön utgår från och stöder människans behov, ger skönhetsupplevelser och trevnad samt har ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur.
8. Människor inte utsätts för skadliga luftföroreningar, kemiska ämnen, ljudnivåer och radonhalter eller andra oacceptabla hälso- eller säkerhetsrisker.
9. Användningen av energi, mark, vatten och andra naturresurser sker på ett effektivt, resurssparande och miljöanpassat sätt för att på sikt minska och att främst förnybara energikällor används.
10. Avfallshanteringen är effektiv för samhället, enkel att använda för konsumenterna och att avfallet förebyggs samtidigt som resurserna i det avfall som uppstår tas till vara i så hög grad som möjligt samt att avfallets påverkan på och risker för hälsa och miljö minimeras.

Översikt relevanta folkhälsomål

Miljöer och produkter

Folkhälsomålet *Miljöer och produkter* är preciserat av sex bestämningsfaktorer:

1. *Luftföroreningar*, där halter av kvävedioxid, marknära ozon och partiklar mäts.
2. *Farliga kemiska ämnen*, där långlivade organiska ämnen i bröstmjölk, långlivade organiska ämnen i föda och kadmiumexponering mäts.
3. *Buller*, där trafikbuller och höga bullernivåer kontrolleras.
4. *UV-strålning*, där antal hudcancerfall studeras.
5. *Radon*, där radonhalten i skolor, radonhalten i förskolor, och radonhalten i bostäder mäts.
6. *Miljöer och produkter som kan relateras till skador*, där antalet rapporterade skadade (döda och vårdade) i olika miljöer samt antalet skadade relaterat till olika produkter/produktgrupper studeras.

Tillsyn

Hur du planerar ditt tillsynsbesök

1. När du förbereder ett planerat tillsynsbesök, skicka brev till verksamhetsutövaren för att informera vilken dag du kommer. Det är viktigt att det finns en ansvarig person som kan möta upp dig vid verksamheten och gå med vid tillsynen.
2. Om miljökontoret har fått in tips på ett boende där det misstänks finnas brister i hälsoskyddet, kan du göra ett akut tillsynsbesök. Om du bedömer att handräckning kan behövas på grund av misstänkt brottslig verksamhet hos boende eller verksamhetsutövare, informera det lokala poliskontoret så kan de assistera med handräckning.
3. För förhandsinformation angående skicket på boendet kan du i förväg kommunicera med 1. den lokala räddningstjänsten huruvida godkänd brandskyddstillsyn har utförts, 2. plan- och byggkontoret angående OVK, 3. Migrationsverket huruvida verksamhetsutövaren har intygat att asylboendets hälsoskydd är tillfredsställande, och 4. Inspektionen för vård och omsorg där register över godkända vårdboenden finns.

Uppskattning/mätning av buller, fukt, radon och ventilation

Bullermätning

Det är viktigt att hålla koll på några faktorer innan du startar mätningen. Att kunna vara säker på att bakgrundsbuller såsom buller från kylskåp/frys inte påverkar mätningen kan betyda att du måste stänga av källan till bakgrundsbullret. I ett rum kan även ljudtrycksnivån variera beroende på var i rummet du står eller har placerat mikrofonen, ljudnivån är oftast högst i hörnen och minst i mitten av rummet. Om bullernivån ligger på gränsen till vad riktlinjerna tillåter kan du kräva att en utökad bullermätning/undersökning görs, vilket verksamhetsutövaren ansvarar för. Om bullernivån ligger mycket över gränsvärdet så kan du ställa kravet att verksamhetsutövaren direkt ska vidta åtgärder för att minska bullernivån. För mer detaljerad information om bullermätning finns standarden SS-EN ISO 16032 som behandlar placering av mikrofoner, samt SS-EN ISO 10052 som behandlar överslagsmetoden. Om vidare utredning är befogad så kan en ljudnivåmätare som uppfyller klass 1 eller klass 2 användas, enligt standard SS-EN 61672-1. Det lägsta kravet som bör ställas är att mätaren har ett C-vägningsfilter, och att den kan mäta A-vägd ekvivalent, maximal ljudtrycksnivå, samt att kunna mäta de enskilda tersbanden i intervallet 31,5 till 200 Hz vilket behövs när man ska mäta det lågfrekventa bullret.

Fuktmätning

Vid ett tillsynsbesök ska du undersöka indikationer på fukt såsom fläckar vid väggar och golv och kondens på fönster. Undermålig ventilationen och/eller att du bedömer att det är onormalt mycket fukt i luften är

också tecken på att fukthalten ligger högre än gränsvärdena. En fuktmätare kan också ge vägledning för vidare agerande. Om du noterar fläckar som misstänks vara kvarliggande fukt, eller att du upplever risk för mögel kan du ställa krav på vidare utredning. Om du ser att det redan finns mögeltillväxt kan du ställa krav på direkta åtgärder.

Radonmätning

För att kunna jämföra en uppmätt radonhalt med rikt- och gränsvärden ska radonhalten i boenden med självdragsventilation mätas under eldningssäsongen då skillnaderna i inomhus- och utomhustemperatur är som störst och därmed självdraget, vilket kan leda till en ökad inströmning av markradon. Även i bostäder med mekanisk ventilation bör radonmätningarna utföras under oktober-november eller mars-april då radonhalten visat sig ligga närmast årsmedelvärdet. Vid inspektionen bör du kontrollera om radonmätning har utförts i byggnaden. Om inte, lägg till det som en åtgärds punkt i inspektionsrapporten. Det åligger på verksamhetsutövaren att ansvara för att radonmätning utförs, så om det inte är åtgärdat innan nästkommande tillsynsbesök kan du ställa kravet att verksamhetsutövaren måste göra en radonmätning inom ett visst tidsintervall beroende på vilken tid på året det är (se ovan). Kommunerna har listor att tillgå på certifierade företag som utför radonmätningar vilka du kan hänvisa till. Om fastigheten tidigare har genomgått åtgärder för högt radonvärde så bör radonmätning ske med max 5 års intervaller, annars är 15 år lämpligt intervall för radonmätning².

² Radon i inomhusluft. 2005. Socialstyrelsen.

Ventilationsmätning

Om du vid tillsynsbesöket upplever en dålig luftomsättning eller dålig luftkvalitet såsom unken luft så kan du, enligt kravet att tillgodose god luftkvalitet som regleras i miljöbalken samt förordningen om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd, ställa krav på att ventilationen fungerar tillfredsställande vilket till exempel kan innebära att en obligatorisk ventilationskontroll, OVK, bör utföras. Även om OVK inte regleras av miljöbalken så kan det vara bra att veta om det finns en godkänd ventilationsanläggning och när sista OVK är gjord, innan ditt tillsynsbesök. En godkänd OVK beskriver ventilationen för det specifika ändamålet, exempelvis stort enfamiljshus, som var aktuellt vid tidpunkten för utfärdandet. Om byggnadens ändamål ändrats sedan sista OVK-inspektion måste du kontrollera luftflödet trots eventuell godkänd OVK. De intervaller när OVK ska göras finns skrivet i det befintliga bygglovets, och om en OVK ligger i tiden kan du eventuellt samordna ett gemensamt tillsynsbesök tillsammans med den OVK-certifierade besiktningsmannen.

Brandskydd

Brandskydd är inte reglerat i miljöbalken så ansvaret för brandskyddstillsyn ligger på den kommunala räddningstjänsten. Dock, om du vid tillsynsbesök upptäcker anmärkningsvärda brister i brandskyddet kan du

notera det och vidarebefordra till räddnings-tjänsten så kan de besluta huruvida det behövs ett tillsynsbesök.

Checklista för tillsynsbesök

Inom ramen för detta kunskapsprojekt har en omfattande checklista för tillsynsbesök på externa boenden, med avseende på miljö- och hälsoskydd, tagits fram. Den inkluderar även en kortfattad checklista för lägenheter som hyrs ut till tillfällig arbetskraft.

Inspektionsrapport

Efter tillsynsbesöket bör alla verksamhetsutövare få en inspektionsrapport där det framgår vilken bedömning som gjorts angående miljö- och hälsoskyddet på boendet. Exempel på bedömningar kan vara: inget att anmärka på, mindre brister i hälsoskyddet som bör åtgärdas innan nästa tillsynsbesök, brister som kräver vidare undersökning/mätning, brister som kräver direkt åtgärd, eller brister som rättfärdigar direkt förbud. Var noga med att formulera inspektions-rapporten så att den inte uppfattas som ett beslut.

Tillsammans med inspektionsrapporten bör du bifoga eventuellt föreläggande/föreläggande med vite/ förbud. Detta bör ske så snart efter besöket som möjligt, så att verksamhetsutövaren ges möjlighet att åtgärda bristerna inom rimlig tid.

Diskussion kring bedömningsgrunder

När ska man besluta om föreläggande, föreläggande med vite samt förbud?

Miljöbalk (1998:808)

9 kap 5 § För att skydda människors hälsa eller miljön får regeringen, om det framstår som mer ändamålsenligt än beslut i enskilda fall, också i andra fall än som avses i 4 § i fråga om miljöfarlig verksamhet meddela föreskrifter om förbud, skyddsåtgärder, begränsningar och andra försiktighetsmått.

26 kap 9 § En tillsynsmyndighet får i det enskilda fallet besluta om de förelägganden och förbud som behövs för att denna balk samt föreskrifter, domar och andra beslut som har meddelats med stöd av balken ska följas. Mer ingripande åtgärder än vad som behövs i det enskilda fallet får inte tillgripas.

26 kap 14 § Beslut om förelägganden eller förbud får förenas med vite.

26 kap 26 § En tillsynsmyndighet får bestämma att dess beslut skall gälla omedelbart även om det överklagas.

Lag (1985:206) om viten

3 § När vite föreläggs, skall det fastställas till ett belopp som med hänsyn till vad som är känt om adressatens ekonomiska förhållanden och till omständigheterna i övrigt kan antas förmå honom att följa det föreläggande som är förenat

med vitet. Vitet skall fastställas till ett bestämt belopp, om annat inte följer av 4 §. Om vite föreläggs flera personer gemensamt, skall ett särskilt belopp fastställas för var och en av dem.

4 § Om det är lämpligt med hänsyn till omständigheterna, får vite föreläggas som löpande vite. Vitet bestäms då till ett visst belopp för varje tidsperiod av viss längd under vilken föreläggandet inte har följts eller, om föreläggandet avser en återkommande förpliktelse, för varje gång adressaten underlåter att fullgöra denna. Om vitesföreläggandet innefattar ett förbud eller någon liknande föreskrift eller det annars är lämpligt, kan i stället bestämmas att vitet skall betalas för varje gång föreskriften överträds. Löpande vite får inte tillämpas, om det av någon särskild föreskrift följer att vitet inte får överstiga ett visst högsta belopp.

Enligt kap 1 miljöbalken är tillsynsmyndigheten skyldig att kontrollera lagefterlevnad och vidta åtgärder samt att tydliggöra miljöbalkens krav genom att tillhandahålla information och generell rådgivning till enskilda eller grupper av verksamhetsutövare, dock inte på detaljnivå som t.ex. vilka åtgärder och rutiner som är mest lämpliga, vilket kan ge verksamhetsutövaren en falsk tro om att denne är skyldig att följa uppmaningen. Därför bör både muntlig och skriftlig information från myndigheten innehålla orden "bör" och "kan". Denna information och rådgivning är således inte av tvingande natur, medan ett föreläggande eller förbud anger en tvingande lösning. Det finns inget krav på att ett föreläggande ska ha föregåtts av råd.

Tillsynsmyndigheten ska använda en upptrappande åtgärdsplan enligt 26 kap 9 § miljöbalken. Om ett första steg är ett föreläggande, kan nästa steg bli föreläggande med vite eller villkorat förbud, om det första föreläggandet ej efterföljs. Myndigheten måste dock först upphäva det första föreläggandet innan nästa, skarpare åtgärd sätts in. Då det krävs direkta åtgärder för att förhindra ohälsa eller allvarlig skada på miljön, kan ett direkt föreläggande med vite vara lämpligt. Vitesbeloppet bör vara i storleksordningen större än kostnaden för att åtgärda det som förelagts. Om ett föreläggande ej följs och/eller om det föreligger brådska kan ett löpande vite vara effektivt.

Föreläggen gällande inte förrän det har vunnit laga kraft. Dock i de fall där risken för människors hälsa eller allvarlig skada på miljön är akut, eller om föregående förordnanden ej har efterföljts, kan tillsynsmyndigheten besluta om ett verkställighetsförordnande, d.v.s. ett beslut där föreläggande eller förbud omedelbart verkställs, även om det överklagas. Verksamhetsutövaren är skyldig att följa verkställighetsförordnandet.

Vem ska man ställa till ansvar för brister i miljö- och hälsoskyddet – fastighetsägaren eller verksamhetsutövaren?

Om bristerna i miljö- och hälsoskyddet har med verksamheten att göra, t.ex. att boendeyta per person är för liten eller att det finns brister i livsmedelshanteringen, kan du ställa krav på verksamhetsutövaren att åtgärda bristen. Om bristen däremot berör den fysiska eller tekniska utformningen av byggnaden, t.ex. att vattenburen värme eller ventilationsanläggning inte fungerar tillfredsställande eller att fönstren är otillräckligt isolerade vilket kan orsaka kalldrag, är fastighetsägaren den som är ansvarig. Denna ansvarsfördelning gäller dock inte alltid, eftersom avtalet mellan fastighetsägare och verksamhetsutövare kan innehålla speciella överenskommelser om ändrat ansvars-förhållande. Grundprincipen är att en ansvarsutredning ska göras OM ansvarsfrågan är oklar, innan någon kan ställas ansvarig för de funna bristerna i miljö- och hälsoskyddet, så att den som ställs ansvarig har faktisk och rättslig möjlighet att följa föreläggandet.

Vägledande domar

Kommun har rätt att bedriva tillsyn av flyktingmottagning. 2010-03-12. Miljööverdomstolen M6554-2009.

Migrationsverket stod som hyresgäst i hyresavtal som gällde separata hyreskontrakt där flyktingar bodde. Den kommunala tillsynsmyndigheten fann brister i lägenheternas prestanda och underhåll, och förelade Migrationsverket med att tillhandahålla en tidsplan för att åtgärda funna brister, samt beslutade om tillsynsavgift. Miljööverdomstolen gav kommunen rätt baserat på 9 kap 9 § miljöbalken på grund av att flyktingmottagning har sådana likheter med annat tillfälligt boende eller vårdboende. Kommunen har därtill rätt att ställa krav på Migrationsverket gällande egenkontrollprogram samt förbättringsåtgärder enligt 26 kap 19 § miljöbalken, då Migrationsverket var att anse som verksamhetsutövare. Däremot hade inte kommunen rätt att ställa krav på en tidsplan för att åtgärda bristerna, då det ansvaret fallet på fastighetsägaren.

Tillsynsavgift och verksamhetsutövarbegreppet vid miljöfarlig verksamhet. 2005-11-03. Miljööverdomstolen M2812-05.

Miljöförvaltningen i Nacka kommun mottog klagomål avseende bl.a. nedskräpning och buller från en miljöstation. Ett bolag som ansvarade för sortering och mellanlagring av inlämnat material, vilket är att betrakta som miljöfarlig verksamhet enligt 9 kap 1 § miljöbalken, påfördes tillsynsavgift av den kommunala miljöförvaltningen. Bolaget överklagade avgiften då de ansåg sig vara entreprenör, inte verksamhetsutövare, åt materialbolag som nationellt ansvarade för förpackningsåtervinning. I detta fall hade bolaget, enligt avtal med materialbolagen, ställt iordning platsen samt ansvarade för underhåll. Bolaget hade dessutom ansvarat för att erforderliga lov och tillstånd fanns. Miljööverdomstolen fann att bolaget hade den rättsliga och faktiska möjligheten att vidta åtgärder mot störningar och olägenheter, och var således att betrakta som verksamhetsutövare.

Föreläggande att mäta radonhalt i bostad. 2012-05-15. Mark- och miljööverdomstolen M1118-12.

Enligt Mark- och miljööverdomstolen är ägaren av en byggnad, oavsett om byggnaden nyttjas som bostad av ägaren och dennes familj, att anse som verksamhetsutövare när det gäller byggnadens effekter på människors hälsa och miljö. Enligt 26 kap 9 § miljöbalken kan tillsynsmyndigheten förelägga fastighetsägaren att utföra undersökning i syfte att ta reda på om olägenhet för människors hälsa förekommer. I det aktuella fallet ansåg svaranden att radonundersökning ej behövde utföras trots att det var byggt 1965 då blåbetong användes som byggmaterial, då fastigheten renoverades 2005-07 och all blåbetong tagits bort. Svaranden dömdes till att utföra radonmätning inom 12 månader.

3. Information till verksamhetsutövare

I detta kunskapsprojekt har ett utbildningsmaterial angående vilka miljö- och hälsoskyddskrav som gäller för tillfälliga, externa boenden tagits fram. Detta material är en uppdatering och utveckling av Region Västerbottens policy från 2009 som sammanfattade

de miljö- och hälsoskyddskrav som var aktuella för bärplockarboenden. En informationsbroschyr till verksamhetsutövare och fastighetsägare innehållande relevant information ur ett miljö- och hälsoskyddsperspektiv har även tagits fram.

4. Referenser, ytterligare läsning

- Ansvarsfördelning för tillsyn av vårdlokaler.* 2013. Socialstyrelsen.
- Buller. Höga ljudnivåer och buller inomhus.* 2008. Socialstyrelsen.
- Byggakustik – Fältmätningar av luft- och stegljudsisolering samt buller från installationer i byggnader – Överslags-metod.* SS-EN ISO 10052
- Egenkontroll med fokus på riskbedömning.* 2013. Miljösamverkan Västerbotten.
- Elektroakustik – Ljudnivåmätare – Del 1: Specifikationer.* SS-EN 61672-1
- Hälsoskydd vid tillfälligt boende – hotell, vandrarhem, campingplatser m.m.* 2004, reviderad 2007. Socialstyrelsen.
- Information till utländska bärplockare.* 2014. Arbetsmiljöverket.
- Lathund för hantering av sanktionsärenden enligt miljöbalken.* 2009. Miljösamverkan Västra Götaland.
- Legionella – information till fastighetsägare.* 2012. Umeå kommun, miljö- och hälsoskydd.
- Miljöbalkens egenkontroll.* 2010. Umeå kommun, miljö- och hälsoskydd.
- Mätning av buller från installationer i byggnader – teknisk metod (ISO16032:2004).* SS-EN ISO 16032
- Mätning av radon i bostäder – metodbeskrivning.* 2013. Strålsäkerhetsmyndigheten.
- Operativ tillsyn, Handbok för tillsynsmyndigheten.* 2001:4. Naturvårdsverket.
- Plan för tillsynsvägledning enligt miljöbalken 2013-2015.* 2014. Folkhälsomyndigheten.
- Radon i inomhusluft.* 2005. Socialstyrelsen.
- Vägledning för mätning av buller i rum vid låga frekvenser – fältprovning.* SP INFO 1996:17

5. Bilagor

[Bilaga 1. Lagstiftning som kopplar till ärendehandläggning inom "Tillfälliga, externa boenden", aktuell i februari 2015.](#)

[Bilaga 2. Checklista tillsynsbesök för miljö- och hälsoskyddsinspektörer](#)

[Bilaga 3. Mall inspektionsrapport](#)

[Bilaga 4. Informationsblad till verksamhetsutövare](#)

Bilaga 1. Lagstiftning som kopplar till ärendehandläggning inom "Tillfälliga, externa boenden", aktuell i februari 2015.

Lagstöd i beslut

I ett beslut ska anges de bestämmelser som gäller själva ärendet och de bestämmelser som ger myndigheten rätt att agera. I 26 kap 9 § miljöbalken finns bestämmelserna som ger myndigheten rätt att förelägga eller sätta förbud. Ska föreläggandet eller förbudet förenas med vite ska 14 § samma kapitel hänvisas. Enligt 45 § punkt 4 förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd ska byggnader som yrkesmässigt upplåts för tillfälligt boende ägnas särskild uppmärksamhet. I ett beslut om hälsoskydd ska 9 kap 3 § miljöbalken anges, där begreppet *olägenhet för människors hälsa* definieras. 9 kap 9 § lagen bör anges där även krav på verksamhetsutövare specificeras. 33 § förordning om miljöfarlig verksamhet och hälsoskydd specificerar särskilda bestämmelser till skydd mot olägenheter för människors hälsa:

1. ge betryggande skydd mot värme, kyla, drag, fukt, buller, radon, luftföroreningar och andra liknande störningar,
2. ha tillfredsställande luftväxling genom anordning för ventilation eller på annat sätt,
3. medge tillräckligt dagsljus,
4. hållas tillfredsställande uppvärmd,
5. ge möjlighet att upprätthålla en god personlig hygien,
6. ha tillgång till vatten i erforderlig mängd och av godtagbar beskaffenhet till dryck, matlagning, personlig hygien och andra hushållsgöromål.

Hänvisning bör ges till de riktvärden som specificeras i Folkhälsomyndighetens allmänna råd om buller (FoHMFS 2014:13), fukt och mikroorganismer (FoHMFS 2014:14), inomhusradon (FoHMFS 2014:16), inomhustemperatur (FoHMFS 2014:17) och ventilation (FoHMFS 2014:18).

Enligt 34 § förordningen ska byggnaderna hållas fria från ohyra, och enligt 35 § förordningen ska tillräckligt med toaletter finnas att tillgå. Övriga paragrafer som generellt kan användas i ett beslut är hänsynsreglerna i 2 kap 2-3, 5 och 7 §§ miljöbalken.